בית אהרן — תולדות

ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק. איתא במדרש. ראה כמה בנים כשרים מתנה גדולה הן כו' עד שאמר אברהם מה הנאה יש לי מכל הטוב ובן אין לי א"ל הקב"ה אני אתן לך שנאמר להנחיל אוהבי יש עכ"ל המדרש:

הנה באוה"ח הקדוש מדבר הרבה מזה. ונוכל לומר עפ"י דאיתא בספרים קדושים ע"ז. והנה זה ידוע שאברהם הוא אהבה. ויצחק הוא היראה. והוכרח הדבר שיוכללו שניהם וילכו שניהם יחדיו ונולד מזה מדת יעקב המחבר את שניהם. וזה ידוע אשר מתחלה הוכרח להיות העבודה במדת היראה פשוטה ומזה בא לידי אהבה וכשבא לאהבה אזי יכול לבא מזה ליראה עלאה. ובאמת לאנשים כערכינו יעזור לנו הש"י שיהיו לנו יראה פשוטה. עכ"פ עיקר העבדות הוא שיתחיל תחלה מיראה תתאה וילך כסדר עד שיבא ליראה עלאה. וכפי דאיתא בזוה"ק אית יראה ואית יראה. וזהו הפי' אלה תולדות יצחק. היינו היראה תתאה אשר מזה התחלות העבדות. בן אברהם. שנעשה מזה הולדה הנקרא אברהם היינו האהבה ואח"כ אברהם הוליד את יצחק שהאהבה מוליד היראה עלאה. ומה שהביא המדרש הפסוק להנחיל אוהבי י"ש. הוא כמו שאנו מדברים תמיד מזה כל ישראל י"ש להם חלק לעוה"ב פי' י"ש הוא החלק שלהם שע"י יבא לעוה"ב כידוע אשר זה עיקר העבדות מה שעובדים בעוה"ז נקרא י"ש ומזה יבא לעוה"ב. מן העול"ם ועד העולם. ומזה יבא לנחלה בלי מצרים. וזהו להנחיל אוהבי י"ש פי' מבחינת י"ש יבא לבחי' נחל"ה כנ"ל. ואוצרותיהם אמלא. שני אוצרות כידוע. יראה נקרא אוצר דכתיב יראת י"י היא אוצרו. וזה נקרא יראה תתאה שהאדם עושה לו אוצר של יראת שמים. וכשהקב"ה עוזר לו יבא ליראה עלאה שזה נקרא אוצר של הקב"ה. וזהו ואוצרותיהם אמלא שני אוצרות. וכמו שדברנו למעלה ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק. ומסיים המדרש וזהו שכתוב ואתן לו את יצחק ובאמת כתיב ואקח את אביכם את אברהם מעבר הנהר. כידוע שהאבות האירו את העולם על ידי מסירת נפש שלהם וייחדו את העולם לשלש ראשונות שזה נקרא עבר הנהר. ואתן לו את יצחק. היינו שנכללו שניהם ובאו לידי יראה עלאה. והכל ע"י התעוררות העובדות ומס"נ שלהם. ונראה כי ביצחק כתיב הכל לשון זר"ע. זר"ע יצחק יחידו. ועוד כהנה רבות. וכתיב ויזר"ע יצחק. ואיתא ע"ז במדרש שזרע צדקה לעניים. כי באמת היו להאבות הקדושים מלחמות גדולות בדור ההוא ובגודל מס"נ עד שהשיגו בחינתם הגדולה ובפרט שהיו בדור ההוא כולם חטאים ומזוהמים והקב"ה היה להם לעזר והעלו כל דבר שהיו צריכים להעלות וייחדו כל העולם להקב"ה וזה נקרא זריעה. וזהו ויזרע יצחק. שזרעו אהבתו ויראתו של הקב"ה לזה העולם והעלו אח"כ כל הניצוצות הקדושות מעמקי הקליפות וזה נקרא זריעה. וזהו ויזרע יצחק בארץ ההי"א וימצא בשנה ההיא. וכפי שפירש"י שהארץ קשה והשנה קשה. והי"א הזריעה בארץ ובשנה. תיבת הי"א היינו שייחד כל הבחינות ומילואים של אות ה' כידוע שיש לאות ה' ג' מלואים הי"א. וייחד כל העולם עם כל השלשה מילואים כידוע עוה"ז נברא בה"א וזהו וימצא וגו' מאה שערים. כי אחר שזרע בזה העולם כל השלשה מילואים ייחד כל המאה בחי' א"ת מ"ה אלא מאה היינו שאין באפשרי לקרות מ"ה עד שיהי' מא"ה וזה ידוע בחי' הנקרא מ"ה. ומחוייב האדם ליחד הכל לבחי' הנקראה מאה כי זהו מספר היותר גדול. כי יש בחינות אחדים ועשיריות ומאות. הגם שיש מספר אלף אין זה מספר רק זהו מספר עשרה מאות. ואז ויברכהו י"י שהביא ברכתו של הקב"ה לזה העולם וכתיב אח"כ ויהי לו צאן ובקר ועבדים ושפחות ועבודה רבה. ואיתא ע"ז ברש"י פעולה רבה. כי באמת היו להאבות הקדושים הרבה עבודה בזה עד וילך הלוך וגדול. היינו שנכלל בו בחינת הגדולה ונכללו יראה ואהבה. עד כי גדל מא"ד. אותיות אד"ם. כי זה ידוע שעיקר העבדות של האבות היו להעלות הכל ולתקן החטא של אדם הראשון וניתקן הכל. וזה ידוע שופריה דיעקב מעין שופריה דאדה"ר. וזהו כי גדל מא"ד. אשר מזה נברא יעקב שתיקן החטא של אדם כנ"ל. אמנם היצר הרע עושה את שלו ואינו מניח שיתפשט קדושתו של הקב"ה בזה העולם. לזה כתיב אח"כ ויכרו עבדי יצחק באר זה היה הכל בכדי להביא אורו של הקב"ה לזה העולם ועיקר עשייתם היה ע"י חפירת הבארות. ויקרא שמה עש"ק כי היצה"ר עמד כנגדו. ולא הניח בשום אופן וזהו אבימלך ופלשתים וימלאום עפר. ולמה נקרא שמה עש"ק כי היצה"ר הוא הנחש רוצה לגזול תמיד. ושלא יניח להתפשט קדושתו של הקב"ה. ועוד נקרא עש"ק ע"ש הקדושה שנגולה וכל הניצוצות הקדושות שנגולו ונפלו בעמקי הקליפות וצריך להעלותם. ואח"כ חפרו עוד בא"ר וקראו שמה שטנ"ה כי עדיין עמדו הקליפות נגדו עד שחפר אח"כ באר ויקרא שמה רחובות. וזה ידוע הבחי' שנקרא רחובות. והעלה את כל העולם למעלה ואמר כי עתה הרחיב י"י לנו ופרינו בארץ. שנוכל להשפיע אח"כ השפעתו של הקב"ה לבחי' הנקרא ארץ וזהו ויעל משם באר שבע שהעלה עי"ז את כל העולם למעלה כי זהו העבדות של האבות להביא אורו של הקב"ה לזה העולם. ואח"כ להעלות מזה העולם למעלה. וכמו כן עושים תמיד ולזה כתיב אח"כ עוד ויכרו שם עבדי יצחק באר וד"ל:

ובאמת אשר כמו כן יש זה העבדות בכל עת ובכל מקום ובכל זמן ובכל אדם ובכל יום ובפרט בעת התפלה כידוע שיש בתפלה ד' עולמות. מתחילה צריכים לומר קטורת זהו עש"ק שצריך ללחום נגד היצה"ר. וע"י הקטורת מתחיל לבטל אותו. ובאמת בקטורת יש ב' אופנים צדיקים גדולים מטהרים את האוירים ע"י הקטורת שיוכלו להעלות הכל למעלה. ואנשים פשוטים מטהרין א"ע ע"י הקטורת שיוכלו לבא ליראתו של הקב"ה. ואח"כ פסוקי דזמרה. זה נקרא שטנ"ה שיש הרבה מלחמות עדיין וג"כ שני הבחינות. אצל צדיקים משובח ומפואר בלשון חסידיו. ואנשים פשוטים. ובשירי דוד עבדך. ואח"כ כשבא לק"ש נקרא שמה רחובות. כיון שבא למס"נ ואח"כ ויעל משם באר שבע. זהו תפילות שמ"ע. שאו הוא היחוד הגמור. ואח"כ כרה עוד באר. זהו ירידת השפע:

נחזור לענינינו. כללו של דבר. העיקר הוא להנחיל אוהבי י"ש ואוצרותיהם אמלא כמו שדברנו. ולייחד שני העולמות כי באמת העוה"ז הוא של הקב"ה שוה כמו עולם העליון. בלי שום חילוק. כי בכל דבר שורה קדושתו ואורו של הקב"ה וצריך להעלות כל דבר למעלה. כי זהו עיקר רצונו של הקב"ה שע"י עשיות מצות ומעש"ט שלנו. וע"י תורה ותפלה ומס"נ יתבטל הי"הר לגמרי ויתעלה כל העולם לרצונו הפשוט:

ויחפרו עבדי יצחק בנחל וכו'. ונוכל לומר ויחפרו הוא לשון בושה שהיו בושים. עבדי ר"ל בעבדות שלהם. יצח"ק הוא לשון שמחה ר"ל שהיו בושים בעבדות שלהם לפני הקב"ה מפני שהעבדות שלהם היו בקטנות. ועכ"ז צריך להיות בשמחה שזכו לקיים מצות בוראם כפי ערכם ודבקו עצמם לנחל עדניך תשקם. כי באמת כל העובדות שעשו אבות העולם הן ע"י הבארות והן מה שעשה יעקב אבינו במקלות היו הכל יחודים גדולים והם הכניסו האמונה גדולה בעולם כי יש לנו מצות מעשיות שאנו עושים. ואנכה"ג תקנו לנו התפלות. מחמת שאין אנו יודעים איך לתקן עולמות עליונים רק ע"י מצות מעשיות שאנו עושים ממילא נתקן כל העולמות העליונים ונעשו היחודים למעלה. אבל קודם קבלת התורה תקנו האבות את הכל ע"י הבארות. וזש"ה וימצאו שם כו' ויש כאן ד' בארות כנגד ד' עולמות. והתפלה ג"כ כנגד ד' עולמות:

וקח לי משם שני גדיי עזים טובים. איתא במדרש טובים לך כו' וטובים לבניך שיתכפרו על ידם ביום הכיפורים עכ"ל:

הנה כבר דיברנו מזה על מה שכתוב בכאן שני פעמים לאמר ורבקה אמרה אל יעקב בנה לאמר. הנה שמעתי את אביך מדבר אל עשו בנו לאמר. והנה תיבת לאמר הוא עד ביאת משיחנו ולעתיד. כמו דאיתא על תיבת לאמר שבהשירה. ובאמת הענין מהשני גדיים הוא לעולם אשר ביוה"כ בכל שנה מוחלין עונותיהן של ישראל וכולם מלמדים זכות על ישראל. וזה ידוע שיעקב שייך ליוה"כ. הקול קול יעקב. כי עיקר הענין והקדושה של יוה"כ הוא החמשה קולות וחמשה תפלות וצריך לקדש עצמו בחמשה עינוים והכל נתעלה על ידי החמשה קולות שזה נקרא ה' וע"י ה' מוצאות הפה נתעלה הכל. לכן כתיב ה"קול קול יעקב. כידוע שעוה"ז נברא בה'. וזה ידוע כי יו"כ נקרא בינה ובו נתעלו כל העולמות והכל הוא ע"י בחי' קול יעקב. לזה אמרה לו טובים לך וטובים לבניך כי ע"י בחי' קול יעקב מתכפרים בניו ביוה"כ:

הן עשו אחי איש שעיר ואנכי איש חלק. איתא במדרש. כי חלק י"י עמו. משל לקווץ וקרח שעמדו על שפת הגורן ועלה מוץ על ראש הקווץ ונסתבך בשערו (ואינו יכול להשליכם). עלה המוץ בקרח ונתן ידו על ראשו והעבירו: עכ"ל

הנה זה ידוע אשר מחמת החטא נתערבב הכל ומחוייב להיות בירורים. ובכל דבר יש עליו קליפה ומחמת זה יש מוץ ותבן. אבל לעתיד איתא בגמרא עתידה א"י שתוציא גלוסקאות. כי אחר שיוברר העולם לגמרי ויתברר הטוב מהרע לא יצטרך עוד לשום בירור רק שיהי' הכל טוב ולא יהי' שום קליפה ומוץ ותבן לא יהי' כלל. וזה ידוע כי השערות נקראים דינים. לבד מה שיש בקדושה הדיקנא קדישא וכו'. אבל שאר השערות נקראים מותרות. כפי דאיתא בספרים הקדושים. ולזה נקרא עשו איש קווץ שנדבק המוץ בשערות שלו. אבל אנחנו עם ב"י לא יהי' בנו שום דין ומותרות כלל. וזהו הן עשו אחי איש שעיר. ובו נדבקים כל המוץ כידוע. ואנחנו נקראים חלק י"י עמו. וזהו ואנכי איש חל"ק. שלא יהי' שום דבר המפסיק בינינו לבין אבינו שבשמים. וכפי דאיתא במדרש על שני גדיי עזים טובים. טובים לך וטובים לבניך. שמתכפרים על ידיהם ביוה"כ כאשר דברנו מזה בפסוק הקודם. ונשאר המוץ על הקווץ ע"י שעיר המשתלח והקב"ה מכפר עוונותיהם ביוה"כ ומשפיע לנו הטוב בלי שום דבר החוצץ ומבדיל. ואין אנו צריכים למוץ ותבן רק כולו טוב א"ס:

הקול קול יעקב. איתא במדרש. בשעה שמזכירים בשמים הקול קול יעקב שמי' רועשין. וכשמכריזי' בארץ כל מי ששומע ועושה חלקי עם יעקב. ר' יהודא אומר בשעה שיצא יעקב מאת פני יצחק אביו יצא מעוטר כחתן וככלה בקישוריה וירדה עליו טל של תחיה מן השמים ונדשנו עצמותיו ונעשה גם הוא גבור חיל וכח כמ"ש מידי אביר יעקב משם רועה אבן ישראל:

הנה כתיב המשל ופחד עמו עושה שלום במרומיו. כי זה עיקר שהקב"ה עושה שמים מאש וממים כי לזה נקרא שמים וזה עיקר עשיות של אבות העולם לייחד כל הקצוות יחד. אברהם הוא מדת החסד. ויצחק מדת הגבורה וכאשר נכללו שניהם נולד יעקב שהוא הבריח התיכון וייחד את שניהם והוא נקרא שמים. לזה אמר המדרש שמים רועשים היינו בחי' יעקב. וכשמכריזין בארץ כל מי ששומע בארץ ועושה כו'. כי העיקר שיהי' כל דבר בעשי' ודיבור ומחשבה ושיתייחד הכל להקול. לזה אמר המדרש חלקו עם הקול קול יעקב:

ויצא מעוטר כחתן כו'. כידוע כי יעקב נקרא בריח התיכון כי הוא מבריח מן הקצה אל הקצה. וזה נקרא מקיף וגם נקרא בחיר שבאבות. אותיות דדין כאותיות דדין. ברי"ח אותיות בחי"ר. כי באמת כתיב יעקב חב"ל נחלתו. וזה ידוע כי חב"ל הוא דווקא בשלשה. שנים משני רוחות ואחת באמצע וזה נקרא חב"ל. וכל מקום שהם שלשה הם. הן באמצע והן באורך והן ברוחב. לזה נקרא בחיר שבאבות. כי הוא קישר הכל לשלשה ראשונות והוא העלה וייחד הכל ממטה למעלה וזה נקרא מעוטר כי כשיצא מאביו וקיבל הברכות ונתייחדו אלו השלשה אבות אזי קישר הכל למעלה וזה נקרא עטרה:

וככלה בקישוריה. נוכל לומר שזהו הבחי' שמרקדין עם הכלה כמו עיגול הוא בכדי לייחד כל הקצוות בעת הייחוד וזה נקרא בריח התיכון. ולזה אומר המדרש. מידי אביר יעקב כי זה הוא שלשה הם אברהם יצחק ויעקב ושלשתן הן בריחים רק יעקב הוא הבריח התיכון. וגם יש עוד שלשה מעשה ודיבור ומחשבה. זהו ממטה למעלה ולזה אומר מידי אביר יעקב. היינו שע"י עשיות של צדיקים נתייחד הכל למעלה משם רועה אבן ישראל. זהו בחי' כלה בקישורי' כידוע מה שנקרא אבן. אבן מאסו הבונים כו':

ויתן לך את ברכת אברהם. איתא במדרש. וש"ה טוב אחרית דבר מראשיתו. הברכות הראשונות הם מטל השמים כו' וברכות האחרונות הם ברכות יסוד עולם שאין להם הפסק. ועוד שנתן לו ברכת אברהם כו':

ונוכל לומר פי' המדרש. טוב אחרית דבר מראשיתו כו'. כשהוא נלקח מראשיתו. היינו כשהוא מאמין שהכל נלקח מראשיתו. כמאמר הכתוב מגיד מראשית אחרית. שהקב"ה ממשיך מראשית עד אחרית כי הכל מאתו יתברך. וזהו ויתן ויחזור ויתן. שתחילת כל דבר הקב"ה הוא הנותן כמאמר הכתוב מי הקדימני ואשלם. כלום מל את בנו קודם שנתתי לו בן וכו'. כי כל הדברים הן בעניני העוה"ז והן בעניני מצות הקב"ה הוא המתחיל והוא הנותן חיות בכל דבר שבעולם וכשנתהווה הדבר בזה העולם צריך האדם לעשות המצוה והלימוד תורה כתיקונה ברעותא דלבא ובזה סלקת לעילא וגורם שהקב"ה משפיע מלמעלה כל טוב עד אין סוף ואין שיעור. וגם בעניני עוה"ז צריך האדם להלל להקב"ה ולהאמין שהכל בא מאתו יתברך. וזהו ויחזור. פי' שהאדם יחזור כל דבר אל הראשית. ובזה ויתן. ישפיע לו הקב"ה כל טוב ביתר שאת מויתן הראשון כי עיקר נחת רוח לפני הקב"ה שישפיע לעולם כל טוב על ידי האדם הגורם בעשיית המצות בעוה"ז. וזהו ג"כ פי' הכתוב טוב אחרית דבר מראשיתו. שהאחרית הוא יתר טוב מראשיתו. וזהו ג"כ פי' המדרש שהברכות הראשונות היו מטל השמים מלעילא עד ומשמני הארץ. וכשהארץ עושה שלה אזי נעשה מזה רוב דגן ותירוש. וזהו ברכות אחרונות ברכות יסוד עולם. שאמר ואל שדי יברך אותך כו'. כאשר דברנו מקודם כשאדם מעורר למטה נעשה מזה אתערותא לעילא שישפיע הקב"ה כל טוב השפעה טובה שאין לה הפסק עד עולם. ולכך נאמר זה השם שד"י מי שאמר לעולמו די ובזה נשפע כל טוב כידוע. ולזה אמר המדרש ועוד שנתן לו ברכת אברהם. כי מדת החסד הוא מראשית ועד אחרית. ולזה מסיים שם הפסוק טוב ארך רוח מגבה רוח. הפירוש ג"כ כמקודם טוב ארך רוח כשנלקח מגבה רוח. כמאמר הכתוב ונחה עליו רוח י"י וכו'. ונזכר בפסוק ד' פעמים רוח. מארבע רוחות עדיו להקבץ אמן. והבן:

איתא במדרש. ויזכור אלקים את רחל וכו' כתיב זכר חסדו ואמונתו לבית ישראל. זכר חסדו זה אברהם. ואמונתו זה יעקב. לבית ישראל. ישראל סבא. בית ישראל זה רחל. בכולן לא נאמר אשת יעקב רק ברחל כתיב אשת יעקב כו':

אמר בשרה כתיב וי"י פקד את שרה. ובחנה כתיב ג"כ וי"י פקד את חנה. ולמה כתיב ברחל ויזכור אלקים כו'. ולהבין כל זאת. הנה כי יעקב היה בחיר האבות והיא כולל מדת אברהם ומדת יצחק. וד"ל: